

nationaal programma groningen

Vastgestelde besluitenlijst Algemeen Bestuur Nationaal Programma Groningen

Datum: 6 mei 2024

Tijd: 15:00-17:00 uur

Locatie: Flonk Hotel Groningen Zuid (Laan Corpus den Hoorn 300, Groningen)

Aanwezig:

Johan Remkes - Nationaal Programma Groningen

Norbert van den Hove - ministerie van Economische Zaken en Klimaat (vervangt Esther Pijs)

Ferdi Licher - ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (vervangt Chris Kuijpers)

Koen Schuiling - gemeente Groningen

Henk Jan Bolding - gemeente Het Hogeland

Herman Rinket - Groninger Gasberaad

Frans Keurentjes - uit het midden van de agrarische sector

Anita Winter - uit het midden van het bedrijfsleven

Jouke de Vries - uit het midden van de kennisinstellingen

Esther Borstlap - uit het midden van de woningcorporaties

Bas Wallis de Vries - uit het midden van de zorginstellingen

Nienke Baars - Nationaal Programma Groningen

Anna Weijer - Nationaal Programma Groningen

Afwezig:

Susan Top - provincie Groningen

Henk Emmens - provincie Groningen

Esther Pijs - ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Chris Kuijpers - ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Cora-Yfke Sikkema - gemeente Oldambt

Adriaan Hoogendoorn - gemeente Midden-Groningen

Annalies Usmany-Dallinga - gemeente Eemsdelta

Johan Visser - uit het midden van de chemische industrie

Gert-Jan Swaving - Nationaal Programma Groningen

Marloes van der Meij-Hingstman - Nationaal Programma Groningen

Nr.	Agendapunt
1.	Opening, vaststelling agenda <ul style="list-style-type: none"> - De voorzitter meldt dat de kwartiermaker Economische Agenda aansluit om 16:45 uur (na behandeling van agendapunt 7 - mededelingen) en dat Brainport Eindhoven aansluitend een presentatie geeft waarbij ook een deel van de coördinatiegroep aansluit. De rondvraag wordt daarom behandeld na agendapunt 7. De agenda wordt daarmee gewijzigd vastgesteld. - Norbert van den Hove sluit digitaal aan.

	Ter besluitvorming
2.	<p>Casusuitwerking Caspar van den Berg</p> <p>Op 8 april 2024 heeft Caspar van den Berg zijn casusuitwerking gepresenteerd. Inmiddels is het onderzoeksrapport opgeleverd. Het AB heeft besloten dat met dit advies is voldaan aan de opdracht die aan Caspar van den Berg is gegeven. Daarnaast is besloten dat het advies met aanbiedingsbrief wordt aangeboden aan de kwartiermaker Economische Agenda en ter informatie met raden en Staten wordt gedeeld (via colleges). De kwartiermaker Economische Agenda wordt daarbij verzocht om dit te gebruiken ten behoeve van zijn voorstel voor de uitvoeringsorganisatie aan het Bestuurlijk Overleg Groningen.</p> <p>In deze aanbiedingsbrief wordt het traject van de verdere besluitvorming geschetst voor zover het AB betrokken is, en worden aandachtspunten voor het vervolg opgenomen die tijdens de vergadering door het bestuur zijn benoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is sprake van bestuurlijke complexiteit. Zorg daarom voor duidelijke rollen, taken en verantwoordelijkheden en kies een structuur die langjarig ruimte geeft voor bestuurlijke daadkracht. Daarnaast zal er altijd sprake zijn van overlap met regulier beleid. Rolvastheid is van belang om ervoor te zorgen dat partijen niet buiten de grenzen van hun statutaire verantwoordelijkheden gaan handelen. - Een duidelijke structuur en de wijze waarop die wordt ingevuld is van belang. Afhankelijk van het inhoudelijk onderwerp is differentiatie mogelijk in de activiteiten van de stichting en de uitvoeringsorganisatie. Deze differentiatie is in ieder geval van toepassing op PPS-constructies en de inrichting van financieringsstromen (al dan niet via een SPUK). Dit vraagt nadere uitwerking. - Het bestuur is net als de onderzoekers van mening dat met het triple helix model voldaan kan worden aan het borgen van democratische legitimatie die plaatsvindt via kaderstelling (inhoudelijke koersbepaling) en openbare verantwoording. - Vertrouwen is van belang. Zowel het vertrouwen van maatschappelijke partijen in langjarige investeringen als vertrouwen van bijvoorbeeld het Rijk in de juiste aanwending van middelen. - De vraag hoe het draagvlak van het maatschappelijk middenveld geborgd wordt in de structuur, vraagt nadere uitwerking. Het is niet de bedoeling om een extra laag in te bouwen. Het is wel de bedoeling om vanuit verschillende perspectieven inbreng te kunnen benutten. Mogelijk kan er onder andere gebruik worden gemaakt van marktcommissies. - De sturing van een GR op een stichting verdient aandacht, omdat het bestuur van de stichting naast overheden ook bestaat uit vertegenwoordigers van de andere triple helix partijen. - In de uitwerking moet de balans gezocht worden tussen de vierjarige politieke dynamiek en het inzetten op langjarige en structurele oplossingen. - De mogelijkheden voor een revolverend karakter van investeringen moeten uitgewerkt worden. <p>Verder heeft de voorzitter BZK verzocht om zich in samenspraak met EZK te buigen over de consequenties van het oprichten van het GR, aangezien ook het Rijk hierbij aan zet is en dit een tijdrovend en gecompliceerd proces is.</p>

	<p><u>Besluiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het AB besluit dat de opdrachtnemer (Caspar van den Berg c.s.) met de casusuitwerking heeft voldaan aan de opdracht die het AB heeft gegeven. - Het programmabureau stelt namens het AB een aanbiedingsbrief op voor de kwartiermaker Economische agenda en raden/Staten. Deze brief wordt voor verzending afgestemd met het DB.
<p>3.</p>	<p>Stand van zaken actiepunten n.a.v. onderzoek executiekracht</p> <p>Tijdens de AB-vergadering van 5 februari 2024 is gesproken over het onderzoek naar executiekracht. Toen is geconcludeerd dat er twee acties zijn op basis van de aanbevelingen uit het rapport waarmee direct gestart kan worden, namelijk:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stimuleren dat er meer vanuit programma's wordt gewerkt en in het verlengde daarvan de opdracht van de beoordelingscommissie aanpassen. 2. Vergroten van het lerend vermogen van Nationaal Programma Groningen. <p>Punt 1 is aan de orde geweest tijdens het AB van 8 april 2024. Toen lag een brief aan de beoordelingscommissie voor met daarin een nadere specificatie van hun opdracht als het gaat om de beoordeling van uitvoeringsprogramma's. Er is afgesproken dat deze brief wordt aangepast en voor verzending door het DB wordt vastgesteld. Met betrekking tot punt 2 lag een voorstel voor. De voorzitter vindt dat het voorstel nog onvoldoende handen en voeten geeft aan het inrichten van gemeentelijke samenwerking. De aanwezige burgemeesters geven aan hier intern aandacht voor te vragen. De programmadirecteur licht toe dat in het kader van samenwerking in de coördinatiegroep onder andere is gesproken over het inrichten van een gezamenlijke projectleiderspool, maar dat dit niet tot concrete afspraken heeft geleid. Het bestuur is enthousiast over het inrichten van een projectleiderspool en verzoekt de coördinatiegroep om aan het bestuur te rapporteren over de mogelijkheid om dit te realiseren.</p> <p><u>Besluiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het bestuur verzoekt de coördinatiegroep om aan het bestuur te rapporteren over de mogelijkheid voor het inrichten van een projectleiderspool. - Het bestuur stemt in met het voorstel voor het vergroten van het lerend vermogen van Nationaal Programma Groningen, met de aantekening dat intensivering van de gemeentelijke samenwerking extra aandacht behoeft.
<p>4.</p>	<p>Nadere uitwerking evaluatie proces en output Toukomst</p> <p>Op 5 februari 2024 heeft het AB besloten om Toukomst te evalueren op proces en output, vooruitlopend op de tussentijdse evaluatie van Nationaal Programma Groningen als geheel in 2025. Een voorstel voor de opzet van de Toukomst-evaluatie lag voor. Dit voorstel is naar aanleiding van opmerkingen gemaakt in een schriftelijke ronde met het DB aangepast. Vanuit het bestuur is gevraagd naar het gevolg van het feit dat indicatoren gedurende het proces zijn veranderd. De programmadirecteur geeft aan dat het evalueren van effecten daardoor lastig is. Dit komt pas aan de orde in de brede tussentijdse evaluatie van Nationaal Programma Groningen in 2025. Deze Toukomst evaluatie richt zich op een evaluatie van proces en output. Daarnaast wenst het bestuur een bondige presentatie van de resultaten die toegespitst zijn op bestuurlijke relevantie, wetende dat er sprake is van een stevige onderzoeksopzet.</p>

	<p>Koen Schuiling en Susan Top (schriftelijk) hebben zich aangemeld voor de bestuurlijke begeleidingsgroep van dit onderzoek. De maatschappelijke bestuursleden laten nog weten wie van hen wenst deel te nemen aan de bestuurlijke begeleidingsgroep.</p> <p><u>Besluit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het bestuur stelt de nadere uitwerking voor de evaluatie van Toukomst op proces en output vast.
5.	<p>Besluitvorming projecten tot en met € 50.000,- Projecten met een bijdrage tot en met € 50.000,- worden niet door de beoordelingscommissie beoordeeld, maar door de programmadirecteur. Daarover heeft het DB in 2021 een besluit genomen. Om de slagkracht van projecten met deze bijdrage (veelal voorbereidende projecten in programma Toukomst) te vergroten is voorgesteld om de programmadirecteur ook mandaat te verlenen om over deze projecten, zonder tussenkomst van het DB, een besluit over toekenning van middelen te nemen.</p> <p><u>Besluiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het bestuur besluit om het mandaat van de programmadirecteur uit te breiden zodat zij naast het toetsen van projecten met een bijdrage tot en met 50.000 euro aan het programmakader ook mag besluiten over het toekennen van middelen aan deze projecten. - Het bestuur besluit om de uitbreiding van het mandaat van de programmadirecteur conform voorstel toevoegen aan de 'Instructie programmadirecteur Nationaal Programma Groningen' en 'Besluit machtigen bestuurders van Nationaal Programma Groningen' en stelt de gewijzigde documenten vast.
6.	<p>Concept verslag AB 8 april 2024 Het concept verslag van de vergadering op 8 april 2024 ligt ter vaststelling voor.</p> <p><u>Besluit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het bestuur stelt het verslag van de vergadering op 8 april 2024 vast.
	Ter informatie
7.	<p>Mededelingen</p> <p>a. Stand van zaken Economische Agenda en Sociale Agenda De stand van zaken Sociale Agenda is niet besproken in verband met afwezigheid van de bestuurlijke trekker (Cora-Yfke Sikkema). De stand van zaken Economische agenda komt aan de orde bij agendapunt 9.</p> <p>b. Binnengekomen brief aan de gemeente Westerkwartier (afschrift voor bestuur Nationaal Programma Groningen)</p>

	<p>Het bestuur heeft de bezwaarbrief die bewoners van Aduarderzijk m.b.t. het project Aduarderdiep (van de provincie en gemeente Westerkwartier) hebben verstuurd aan de gemeente Westerkwartier voor kennisgeving aangenomen.</p>
8.	<p>Rondvraag/ w.v.t.t.k. Op verzoek van de voorzitter wordt het DB van 15 juli 2025 geannuleerd wegens te weinig agendapunten en afwezigheid van de voorzitter. Daarnaast heeft het bestuur bevestigd dat er nog altijd animo bestaat voor een werkbezoek aan Brainport Eindhoven.</p>
9.	<p>Kennismaking kwartiermaker Economische Agenda Jakob Klompjen is recent aangesteld als kwartiermaker Economische Agenda en sloot aan voor een kennismaking met het bestuur. De kwartiermaker heeft een aantal uitgangspunten en waarnemingen gedeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bij het definiëren van onderwerpen waarop vanuit de Economische Agenda wordt ingezet staat altijd de vraag centraal wat het belang ervan voor de inwoners van Groningen is. - Vanuit de Economische Agenda zal niet alleen worden ingezet op de baanbrekers, maar wordt ook breder gekeken naar andere onderwerpen, zoals de maritieme sector. - Het is van belang om een heldere structuur en beoordelingskader te ontwikkelen voor de Economische Agenda. Anders bestaat het risico dat de focus met name op het niveau van individuele projecten komt te liggen. Het moet gaan over opgaven op een hoger abstractieniveau zoals o.a. vestigingsklimaat en infrastructuur voor ontwikkeling. - Op dit moment worden er gesprekken ingepland met partijen die bij de baanbrekers betrokken zijn. - De kwartiermaker Economische Agenda stemt werkzaamheden af met de kwartiermaker Sociale Agenda. Zo wordt bijvoorbeeld geborgd dat met betrekking tot het thema gezondheid de inzet van de Economische Agenda met name gericht is op gezondheidstechnologie en de inzet van de Sociale Agenda op gezondheidspreventie. - De inzet van de Economische Agenda dient niet alleen het belang van Groningen, maar in sommige gevallen ook Noord-Nederland of landelijk. Daarom is het van belang dat gemeenten bereid zijn om over hun eigen schaduw heen te stappen. Gesprekken tot nu toe wijzen uit dat die bereidheid er is. <p>Met het bestuur is gesproken over het belang van het draagvlak dat onder de inwoners van Groningen bestaat voor de Economische Agenda. Het proces voor de totstandkoming van de agenda moet enerzijds een open karakter hebben. Anderzijds zal draagvlak bij voorbaat niet in alle gevallen mogelijk zijn. Grote structuurversterkende opgaven zijn vaak nog abstract. Uitdaging is om hier een goede balans in te vinden. Een helder narratief is in ieder geval van belang, zodat men er vertrouwen in heeft dat de Economische Agenda positief bijdraagt aan de toekomst van Groningen.</p> <p>Verder is vanuit het bestuur aangegeven dat huisvesting een rode draad is bij alle thema's en dat ruimtelijke aspecten meegenomen zouden moeten worden bij het opstellen van de Economische Agenda. De kwartiermaker heeft aangegeven dat er een werkgroep wordt ingesteld voor ruimtelijke aspecten en dat huisvesting niet binnen de scope van de Economische Agenda valt. Esther Borstlap en de kwartiermaker hebben afgesproken om hierover door te praten. Daarnaast</p>

	is de kwartiermaker aanbevolen om kennis te nemen van het Woonactieplan. Ook is aanbevolen om gebruik te maken van het organiserend vermogen waarover VNO-NCW MKB Noord beschikt.
10.	Sluiting Het formele deel van de vergadering wordt gesloten.
	Presentatie
11.	<p>Brainport Eindhoven Camille Wildeboer Schut van de gemeente Eindhoven en Ton van de Kerkhof van Brainport Eindhoven hebben een presentatie gegeven waarin zij zijn ingegaan op de ontstaansgeschiedenis van Brainport, inhoud van de regionale en strategische agenda, succesfactoren, governance, inbedding in het democratisch proces en een reflectie op het tweede rapport van Caspar van den Berg (Aan het stuur, voor de regio, oktober 2023). De powerpointpresentatie wordt gedeeld met het AB.</p> <p>Succesfactoren die van toepassing zijn op Brainport Eindhoven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De regio heeft zichzelf een duidelijke focus opgelegd met als doel duurzame werkgelegenheid te creëren, namelijk de kennisintensieve maakindustrie waarbij technologie wordt gekoppeld aan maakindustrie. - Er wordt gewekt vanuit één regionale agenda sinds 2005. - De samenwerking in triple-helix verband. Kenmerken voor Brainport Eindhoven is dat samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven en overheden niet van bovenaf is opgelegd. Partijen hebben allemaal evenveel zeggenschap. De inhoudelijke koers wordt bepaald door de markt en de overheid is er voor de randvoorwaarden. Waarbij de overheid overigens wel een rol heeft om de inhoudelijke koers aan te scherpen. Rol van de provincie Brabant is met name om ervoor te zorgen dat naast Eindhoven ook andere delen van de provincie kunnen meeprofiteren. Van belang is dat de overheid niet te actief is, omdat dan het risico bestaat dat bedrijven en kennisinstellingen passief worden. - Organiserend vermogen: de vennootschap is de buitenboordmotor voor wat overheden en bedrijfsleven niet zelf voor elkaar krijgen. Die partijen worden in de vennootschap bij elkaar gebracht. - De culturele factor. Partijen vertrouwen elkaar, weten elkaar te vinden en gunnen elkaar iets. - Er is een bestuurlijk overleg met het Rijk waar een vertegenwoordiging uit het kabinet aan deelneemt. Invalshoek van dat overleg is om vast te stellen wat in Brainport Eindhoven nodig is om de nationale economie weerbaarder te maken. Hierdoor kan er bijvoorbeeld geagendeerd worden voor het bestuurlijk overleg MIRT en het bestuurlijk overleg Leefomgeving. Er is vanuit de regio gestart met samenwerken en vervolgens is het Rijk betrokken. <p>Aan de hand van organigrammen die zijn opgenomen in de presentatie is toegelicht hoe de governance van Brainport Eindhoven eruitziet. De structuur werkt omdat er sprake is van vertrouwen. Dit vertrouwen is verdiend doordat partijen zijn begonnen met samenwerken in een programma organisatie, bedrijven waren bereid om projecten te gaan trekken en zochten elkaar</p>

nationaal programma groningen

op. Zij gingen aan de slag met een lastig onderwerp en losten het op. Vervolgens is daar een juridische structuur voor ingericht. Gemeenteraadsleden zijn bereid tot gemeentelijke basisfinanciering, zonder dat zij over de inhoud gaan. Vertrouwen wordt bijvoorbeeld gecreëerd doordat Brainport raadsleden uitnodigt voor werkbezoeken bij bedrijven. Om ervoor te zorgen dat bedrijven en kennisinstellingen de strategie kunnen bepalen is vastgelegd dat de stichting zeggenschap heeft over het jaarplan van de vennootschap. Overheidspartijen hebben zeggenschap over financiën van de onderneming.

Inbedding in het democratisch proces is geregeld door gemeenten, bedrijven en kennisinstellingen te vragen welke inzet van Brainport Eindhoven zij graag zien in het meerjarenplan/jaarplan. In de stichting wordt daar vervolgens over gesproken en de strategie bepaald. In stichting zitten namens de overheid alleen burgemeesters, zodat politieke invloeden geen dominante rol spelen. Leden uit het bedrijfsleven vertegenwoordigen in de stichting niet hun eigen bedrijf, maar het bedrijfsleven in het algemeen. In aandeelhoudersvergaderingen zitten wethouders. Zij beoordelen of de NV, waar zij aandeelhouder van zijn, goed werk heeft verricht.

Er is een reflectie gegeven op de drie dilemma's die in het tweede onderzoeksrapport van Caspar van den Berg (Aan het stuur, voor de regio, oktober 2023) zijn benoemd:

- Slagvaardigheid (netwerk)samenwerking: maak het niet te ingewikkeld, zorg ervoor dat de overheid de inzet van andere partijen niet belemmert.
- Volwaardige rol bedrijfsleven en kennisinstellingen: spreek bedrijven en kennisinstellingen aan op datgene waar ze sterk in zijn en verantwoordelijkheid voor kunnen dragen. Onderwijsinstellingen kunnen bijvoorbeeld geen middelen vrijmaken voor economische structuurversterking, maar wel een rol spelen in het vrijmaken van expertise. Op deze manier is het mogelijk om dat wat vanuit de strategie wordt beoogd, ook te bereiken.
- Operationele uitvoeringskracht: organiseer ruimte om tot versnelling te kunnen komen. Dit kan bijvoorbeeld in door een 'vrij budget' te reserveren dat aangewend kan worden zonder ingewikkelde procedures te doorlopen.

Vanuit het bestuur is een aantal verschillen benoemd tussen Brainport Eindhoven en Nationaal Programma Groningen. Nationaal Programma Groningen is gestart met Rijksmiddelen die beschikbaar zijn gesteld voor Groningen. In Eindhoven is gestart met samenwerking van onderop. Daarnaast is in Eindhoven sprake van een aantal dominante bedrijven die bepalend zijn voor de slagkracht en drive die bij de overheid ontstaat.

Brainport Eindhoven geeft desgevraagd de tip aan het bedrijfsleven binnen de beoogde triple helix in Groningen: kies. Waar ben je goed in, zowel vandaag als morgen. Focus daarop.

Verder is door Brainport Eindhoven toegelicht dat er op dit moment ook wordt gewerkt aan een sociale agenda, naast economische structuurversterking. Dit wordt georganiseerd in de vorm van een aparte vereniging waar bedrijfsleven, maatschappelijke instellingen en kennisinstellingen lid van kunnen worden. De sociale agenda wordt naast de economische agenda van Brainport georganiseerd zodat de focus van de economische agenda in stand blijft.